

Ommetje Roborst

2km trage wegen wandeling in Roborst, een dorpje in Zwalm

Start: Sint-Dionysiuskerk, Borstekouterstraat 50, 9630 Zwalm.

Afstand: 2 km, meestal onverhard, niet geschikt voor buggy's.

Knooppuntenvolgorde: kerk-78

Wandelbeschrijving:

We starten de wandeling aan de Sint-Dionysiuskerk te Roborst (Borstekouterstraat 50, 9630 Zwalm) en gaan langs de kerk verder in de Borstekouterstraat richting knooppunt 93.

1. Sint-Dionysiuskerk Roborst:

Grosso modo bereikte de Sint-Dionysiuskerk haar huidige omvang en aanblik na een drastische verbouwing naar eenheidsplan in 1767. Het grondplan bevat de westtoren met noordelijke trapkoker en zuidelijke doopkapel, een driebeukige pseudo-basilicale kerk van drie traveeën met ondiepe transeptarmen en een koor van een travee met driezijdige koorsluiting. Ten noorden van het koor bevindt zich de sacristie en ten zuiden een bergplaats. De kerk is georiënteerd met een kleine noordwaartse afwijking. Afgaand op de kaart van Horenbault van het Land van Aalst uit 1596 bestond de toenmalige kerk uit een vierkante toren met slanke spits, een enkelvoudige romaanse of vroeggotische beuk met ondiepe noordelijke transeptarm en een gotisch koor. De oudste gedeelten van de huidige kerk gaan terug tot de 13de eeuw. De toren heeft een basis van Doornikse steen (13de eeuw) en een met hoekfrijten geflankeerde vierkante romp uit baksteen (16de eeuw). Het noordtransept uit Balegemse kalkzandsteen met sporadische verwerking van ijzerzandsteen en Romeinse dakpannen, stamt in de kern uit het einde van de 13de of het begin van de 14de eeuw.

2. Kraagsteen:

De aanleg van het hoogkoor op een plint van Balegemse steen is gotisch en dateert uit de 15de eeuw. Bij een herstelling met zand- en baksteen in de 17de eeuw werd in de zuidelijke steunbeer een merkwaardige kraagsteen met lachend gezicht uit de 13de of 14de eeuw ingemetseld.

3. Calvarie:

Tegen het dichtgemetselde koorvenster werd een overluidende calvarie met een geschilderde houten beeldengroep (eind 16de, begin 17de eeuw) bevestigd. De beelden van Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jan Evangelist zijn in 1975 gestolen, dat van Christus op 9 juni 1984 zodat, een gesmede nagel en een stukje hout uitgezonderd, enkel het kruis op de gesculpteerde balk met doodskoppen resteert. De bepleisterde en beschilderde achtergrond bood een vergezicht op Jeruzalem maar werd in 1965 overschilderd.

Wandeling gerealiseerd door Trage Wegen werkgroep Zwalm, en gedocumenteerd door Heemkundekring Zwalm vzw

Trage wegen vzw
Werkgroep Zwalm

<https://www.facebook.com/TrageWegenZwalm/>

4. Waterkersgrachten:

Waterkers is een geslacht van kruidachtige planten uit de kruisbloemenfamilie. Het is een plant die het hele jaar door groen blijft en nooit erg hoog wordt. De plant heeft holle stengels en lange wortels, die houden van fris en zuiver stromend water. Tussen mei en september vormen er zich witte kleine bloemetjes. Het blad is pittig smakend en brandt lichtjes op de tong; een soort van peperachtige mosterdsmaak. Waterkers groeit in het wild op een natte ondergrond bij moerassen en stromende beekjes. Waterkers is vermoedelijk afkomstig uit het Middellandse zeegebied. De oude Grieken wisten het al: waterkers is een van de meest bijzondere planten met een weldadig effect op de gezondheid, kortom geneeskundig. Hippocrates, Griekse arts en grondlegger van de geneeskunde uit het Oude Griekenland, beval waterkers aan als slijmoplossend middel. Hij liet zelf een verzorgingshuis bouwen naast bronnen waar waterkers groeide. Waterkers werd door de oude Grieken ook beschouwd als opwekkend middel. De oude Perzen zagen de witte waterkers als extra energieopwekkend middel en namen het in als ze grote inspanningen moesten verrichten. De Perzen gaven waterkers aan de kinderen om een gezonde groei te stimuleren. Deze wijsheid van de Perzen is opgeschreven door de oude Griek Xenophon. Dioscorides was een Griek die in de eerste eeuw leefde en als geneesheer werkte voor de Romeinen. Hij beval waterkers aan als afrodisiac. De Romeinen begonnen ermee om waterkers niet alleen als geneeskruid te zien; men gebruikte het veelvuldig in de keuken. Zij verwerkten waterkers graag in salades. Waterkers wordt reeds duizenden jaren geprezen voor zijn uitzonderlijke zuiverende en gezondheid bevorderende werking. Elk jaar opnieuw moeten alle oude planten (de moederplanten) eruit en moet er opnieuw ingezaaid worden en dat kan enkel manueel. In die periode (meestal januari en februari) liggen de grachten droog en wordt het water afgeleid. Het zaad komt van de oude planten die men heeft laten 'opschieten'. Deze planten laat men eerst drogen en dan kan het zaad geogst worden. In maart wordt gestart met het zaaien van nieuw zaaigoed. De gezaaide waterkers wordt na een zevental weken manueel uitgedund en overgeplant in andere bakken en na 2 maanden kan er opnieuw geogst worden. Waterkers kan tot 8x per jaar worden geogst. Het betreft immers een doorlevende plant die zich na de oogst herstelt en opnieuw begint te groeien. Het waterkersseizoen begint in maart en duurt tot diep in november. Fonteinstraat: een "Fontein" (bron) voedt de waterkersgrachten en de vijvers van het kasteelpark.

Na 100m, t.h.v. huisnr. 66, slaan we rechts af, en 150m verder op de los slaan we rechts af op de trage weg "Kasteelweg", langs de kasteelmuur. Na 100m komen we aan het einde van het bos, we volgen de weg langs het akker en door de weide. Na 100m, aan de hoek van de kasteelmuur, slaan we terug rechts af. Via het poortje volgen we langs de kasteelmuur de trage weg, dit deel doopten we voetweg "Van Hollewinckel".

5. Kasteel:

Oorspronkelijk had Roborst een mottekasteel (op de zogenaamde tumulus). In de 15de eeuw bouwde de toenmalige heer van Vaernewyck het zogenaamde “zeventorenkasteel”. Het werd verwoest in 1792. Er bleef nog slechts één toren over. Het gaat om een bakstenen ronde traptoren met puntdak uit de 16e eeuw. De onderbouw van de toren en enkele kelders, in de volksmond “het duivelsgat” genoemd, geeft het vroegere niveau aan van de begane grond die toen veel lager was. Op een figuratieve kaart uit de 17de eeuw wordt het toenmalige kasteel voorgesteld met vier vleugels op vierkant grondplan, met op elke hoek een toren en omwal. Daarnaast een neerhof en een poortgebouw met twee torens. Volgens de overlevering zou het gebouw echter zeven torens hebben gehad. In 1799 liet Marie-Charlotte Van de Woestijne, vrouw van Roborst, op het domein een landhuis optrekken naar het voorbeeld van ‘La Bagatelle’ uit het Bois de Boulogne te Parijs. Symmetrie is het grote kenmerk van dit neoclassicistische slot. De witwarmeren Korintische zuilen in de hall komen uit de abdij van Ename (Oudenaarde). Het kasteel en ook de oude toren zijn gelegen in een prachtige landschapstuin met grote vijvers, die gevoed worden door dezelfde bronnen die de waterkersteelt te Roborst mogelijk maken. De dienstgebouwen staan op de plaats van het oorspronkelijk neerhof.

6. Tumulus:

Deze aarden verhoging, in de volksmond tumulus genoemd met de Romeinse aanwezigheid in Velzeke in gedachten, is de oorspronkelijke castrale motte met stenen toren van de familie van der Gracht, heren van Roborst. Archeologisch onderzoek moest uitwijzen of het een Gallo-Romeinse grafheuvel of tumulus was zoals in de volksmond gezegd werd. Tijdens de opgravingen brak de haspel en viel de emmer of bak om het zand naar boven te halen uit de schacht op één van de archeologen. Om die reden werd de opgraving stopgezet maar intussen kon men wel concluderen dat het niet om een tumulus ging maar om een vroegmiddeleeuwse motte (dus niet Romeins maar Frankisch). De verhoging werd begin 1900 gebruikt als decor voor een openlucht passiespel met duizenden toeschouwers. Later werden er nog motorcrossen op en rond georganiseerd.

7. Jan Van Utenhove:

Vandaag staat hier het landbouwbedrijf van de familie Depandelaere, die een helpende hand bood bij het heropenen van enkele trage wegjes in Roborst. Op 2 juli 1543 liet Jan Van Utenhove op de binnenkoer van het buitenverblijf van zijn vader te Roborst (Ten Dale) het rederijkersspel De Evangelische leraer opvoeren, “een seer schoon spel van zinnen” zoals het in de gedrukte uitgave werd genoemd, maar dat later door de overheid als “een spel vul heresiën ende dwalingen, inhoudende de leeringhe ende secte van... Martinus Luther” werd bestempeld. De hoofdacteur was Gillis Joyeulx, alias den Drom, maar Jan Utenhove had hem daarbij een helpende hand geboden, allicht met

inbegrip van het nalezen en wijzigen of aanvullen van de tekst. De opvoering gaf aanleiding tot hevige vervolgingen in het hele gebied tussen Gent en Oudenaarde. Met zeventien andere verdachten ging Utenhove in ballingschap. Mede door zijn toedoen werd in 1550 te Londen een Vluchtelingenkerk opgericht voor geloofsgenoten uit zijn vaderland die, om aan de vervolging te ontsnappen, naar het veilige Engeland waren uitgeweken.

8. Voetweg “Van Hollewinckel”:

Op 21 maart 1845, in de nacht van Witte Donderdag op Goede Vrijdag, werd de pastoor Franciscus Van Hollewinckel het slachtoffer van een brutale roofmoord. De buit bestond uit gouden geldspeciën, een gouden horloge, zilveren broekgespen, een paar schoenen, een paraplu, een rieten wandelstok, blauwe handdoeken, witte wijn en veel eieren. De daders, Ruys uit Gent en de gebroeders Tandt uit Ledeborg vluchtten langs deze voetweg maar lieten daarbij een spoor van gebroken eierschalen achter zodat het gerecht hen al snel op het spoor kwam.... (voetweg langs de kasteelmuur)

Aan de Machelgemsestraat vervolgen we de trage weg “Maerweg” tussen de weide en de tuin van huisnr. 6 . Na 100m bereiken we een kruising van “Maerweg” en “Ballingsweg”. We gaan links op de “Ballingsweg” om te verpozen aan het rustpunt met zitbankje van de Trage Wegen werkgroep Zwalm.

9. Klooster:

Het klooster te Roborst werd in 1824 gebouwd door kasteelvrouw Jw. Huysman d’Annecroix. In oktober 1830 vond ze de Jozefieten uit Geraardsbergen bereid er een pensioenat en dagschool voor jongens te stichten. “Les anges gardiens” of “De bewaarengelen” was het eerste bijhuis van de in 1817 gestichte congregatie en ging voortvarend van start. Na twee maanden telde de dagschool reeds meer dan 150 leerlingen. In de volgende jaren startten de broeders met de hulp van hun pensionarissen drie drukbezochte zondagscholen in het klooster (1831), de Sint-Margarethakapel van Wijlegem (1832) en de kerk van Roborst (1834). Door de toenemende concurrentie van andere onderwijscongregaties in de regio en de slechte bereikbaarheid van Roborst in de wintermaanden, liep het aantal pensionarissen vanaf de jaren 1840 terug en werd het huis verlieslatend. De moord op pastoor Van Hollewinckel in 1845 en de ermee gepaard gaande onrust bij broeders en ouders tekende het doodvonnis van het pensioenat. De laatste drie Jozefieten verlieten Roborst in 1861. Een daaropvolgende poging van de Zusters van Maria en Jozef uit Geraardsbergen om in het vrijgekomen klooster een meisjesschool en kantschool te houden, was evenmin succesvol. Op 27 augustus 1873 verkochten de Jozefieten het leegstaand klooster voor 3000 fr. “zonder bijkomende kosten” aan de congregatie van de zusters van het Heilig Hart van Maria uit Nederbrakel. Het benodigde bedrag werd, bovenop hun eeuwigdurende fundatie van 6000 fr. voor het onderhoud van twee “oude wijven” en twee wezen uit Strijpen, geschonken door de juffrouwen Marie en Joanna Meskens uit

Zottegem. Aanvankelijk onderwezen de zusters enkel de dorpskinderen. De werking werd snel uitgebreid met een kantschool, een weeshuis voor meisjes, een ouderlingentehuis en een meisjesspensioenat. Vanaf de jaren 1960, de gemeenschap telde tot dan steeds een 20-tal religieuzen, nam het aantal zusters geleidelijk af en liep ook het aantal inschrijvingen van internen terug. In 1972 werd het internaat voor Middelbaar Onderwijs afgeschaft. De voormalige boerderij, die ondertussen tot woonhuis was verbouwd, ruimde plaats voor Het Roodborstje, een tehuis voor Bijzondere Jeugdzorg. Het pensioenat voor leerlingen van het Lager Onderwijs hield stand tot 1986. In 1991 werden bij gebrek aan leerlingen ook de kleuter- en basisschool opgeheven. Het klooster werd door de congregatie voor 99 jaar in erfpacht gegeven aan de vzw Huize Roborst die er na grondige verbouwingen op 9 november 1991 een woonzorgcentrum opende. De laatste zusters Adrienne, Marcella en Maria verlieten Roborst op 28 februari 1997 waarmee een einde kwam aan een 167-jarige kloostertraditie.

10. Zitbankje Trage Wegen werkgroep Zwalm op de Ballingsweg:

De Trage Wegen werkgroep Zwalm nodigt je uit om te genieten van de gerealiseerde wandelpaadjes. Buurtbewoners namen vroeger de Ballingsweg om vanuit Roborst de bushalte aan de Zottegemse Steenweg te bereiken.

Mogen we vragen eventueel gevonden zwerfvuil in de daartoe bestemde zwerfvuilzak te plaatsen, of mee te nemen. De Trage Wegen werkgroep werkt samen met mooimakers.be om zwerfvuil te vermijden in bermen, en vooral in weides en akkers. In Vlaanderen sterven 7 koeien per dag door zwerfvuil in hun magen !

Na de rustpauze keren we terug en kruisen de trage weg “Maerweg” om verder de trage weg “Ballingsweg” te volgen. (Na herstelwerken aan de afwateringsbeek zal ook de trage weg “Maerweg” verder kunnen gevolgd worden tot aan de Huttegemstraat. Op de Huttegemstraat gaan we links verder. Na huisnr. 42 slaan we rechts af op de trage weg “Bekweg”, we volgen de akkerrand tot aan de Kloosterstraat. Hier steken we over en vervolgen de “Bekweg” tot aan de Borstekouterstraat. Hier slaan we rechtsaf, 300m verder zijn we terug aan de kerk.

11. Kapel O.L.V. van La Salette:

Op hoek van de Huttegemstraat met de Fonteinstraat staat de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Salette. In het jaar 1846 zou er in La Salette, een alpendorpje, een verschijning van Maria aan twee herderskinderen, Melanie Calvat en Maximin Giraud, hebben plaatsgevonden welke door de Katholieke Kerk wordt erkend. Bij de heraanleg en verbreding van de straat in 1951 werd de oude kapel van 1866 gesloopt en in 1952 vervangen door een nieuwe bakstenen kapel onder zadeldak (pannen) met van 1952 gedateerde steen in de geveltop. Plaasteren beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Salette met de twee herderskinderen.